

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE 38/1978-79 med anledning av ltm Ulf Anderssons m.fl.lagmotion med förslag till landskapslag angående tillämpning av lagen om arbetsavtal.

Med anledning av ovannämnda lagmotion har landstinget inbegärt lagutskottets utlåtande. Utskottet, som i ärendet hört ordföranden för Ålands Handelsanställda r.f. Britt-Marie Grönholm, ordföranden för Ålands Köpmannaförening r.f. Paul Eriksson, ombudsmannen för Ålands Arbetsgivarförening r.f. Rune Karlström, ordföranden för Ålands Fackliga Landskapsorganisation r.f. Guy Smeds, verkställande direktören för Ålands Frys Ab Göran Rosenberg samt arbetarskyddsinspektören Jan Rosqvist, får med anledning av motionen vördsam samt anföra följande.

Enligt 13 § 1 mom. 6 punkten självstyrelselagen för Åland (5/52) äger landstinget lagstiftningsbehörighet beträffande, bland annat, arbetsavtal. Lagen om arbetsavtal, varom nu är fråga, innehåller visserligen en del stadganden, vilka eventuellt kan hänföras till området för arbetarskydd, men stadgandena om uppsägningsskydd, vilka nu föreslås ändrade, måste dock anses reglera arbetsavtalen såsom sådana, varför tvivel icke bör råda om att landstinget äger behörighet att lagstifta härom. Däremot gäller förslaget 2 § 2 mom. arbetsgivarens skadeståndsskyldighet vid försumlighet, uppsåtlig eller genom vållande, att fullgöra vissa av arbetsavtalet härrörande skyldigheter. Skadeståndsskyldigheten anknyter således direkt till arbetsavtalet men en reglering av skadeståndsskyldigheten förefaller dock att närma sig det, som i 11 § 2 mom. 11 punkten avses med "icke särskilt nämnd privaträtt" och beträffande vilken behörigheten är förbehållen rikets lagstiftande organ. Skadeståndsrätten som sådan har ansetts utgöra ett rättsområde inom vilket lagstiftningsbehörigheten ankommer på riksdagen. Å andra sidan har landstinget emellertid lagstiftningsbehörighet i fråga om stadganden av privaträttslig natur som hör till rättsområden, som bl.a. omförmäles i 13 § 1 mom. 6 punkten av självstyrelselagen.

Lagutskottet har noterat, att viss osäkerhet i arbetsförhållanden inom landskapet uppstått redan av den anledningen, att parterna på Åland eller någondera av dem inte har möjlighet att tillgodogöra sig innehållet i gällande kollektivavtal emedan avtalen allmänt uppgjorts endast på finska. Enligt uppgift skulle endast ett fåtal av de gällande avtalen föreligga i svensk utformning eller översättning. Ett medel i strävandena att nå den i motionen avsedda ökade anställningstryggheten skulle därför vara en förbättrad språklig service i landskapet. I det praktiska arbetslivet regleras

uppsägningar och permitteringar i huvudsak av de avtal, som slutits mellan arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna.

Lagutskottet har emellertid under ärendets behandling erfarit, att stora variationer beträffande uppsägningsskyddet förekommer mellan olika branscher. Från bestämmelserna om uppsägningsskydd i lagen om arbetsavtal kan avvikelser alltså överenskommas medelst kollektivavtal, vilka avtal skall tillämpas också på sådana anställda, vilka icke är fackanslutna, under förutsättning att kollektivavtalet i fråga är riksomfattande. Detta i sin tur förutsätter i praktiken att mer än hälften av arbetstagarna i branschen är bundna till kollektivavtalet. Genom dylika avtal har man inom flertalet branscher sålunda överenskommit om längre uppsägningstider än vad lagen stipulerar och också längre frister än vad det föreliggande lagförslaget förutsätter, men inom vissa branscher har även kortare uppsägningstider överenskommit. Dessutom förekommer branschvisa avtal om godtagbara grunder för uppsägning, vilka i förhållande till lagen om arbetsavtal inskränker arbetsgivarens uppsägningsrätt. En ändrad lagstiftning skulle inte heller inverka direkt på tidigare ingångna kollektivavtal, som således förblir i kraft och avtalsfrihet i tidigare utsträckning föreligger även i fortsättningen, trots en särlagstiftning i landskapet.

Också beträffande arbetsgivarens skadeståndsskyldighet vid olaga uppsägning förekommer avvikelser i gällande kollektivavtal, vilka i vissa fall är förmånligare för arbetstagaren än det föreslagna lagrummet. Inte heller dessa kollektivavtalsbestämmelser påverkas av lagförslaget.

Inom utskottet har under ärendets behandling icke rått oenighet om att landskapslagen angående tillämpning av lagen om arbetsavtal kunde kompletteras med särskilda stadganden avseende tillägg till eller ändringar i lagen om arbetsavtal (FFS 320/70). Förbättrande av sysselsättningen är en viktig uppgift för den ekonomiska politiken också på Åland. Att utveckla arbetstagarernas permitterings- och uppsägningsskydd skulle vara ett av alternativen härvidlag. Regeringens proposition nr 100/1978 till Riksdagen med förslag till lag angående ändring av lagen om arbetsavtal innehåller i och för sig också flera förslag till förbättringar för arbetstagarna i sådant syfte.

På grund av att sålunda endast vissa begränsade grupper av arbetstagare i landskapet skulle komma i åtnjutande av ytterligare förbättrat uppsägningsskydd enligt motionens förslag och då härjämte de representanter för arbetsmarknadsorganisationerna, som hörts i utskottet, har framhållit, att förhandsdiskussioner angående eventuella förändringar i arbetslagstiftningen skulle vara önskvärda för att bereda arbetsmarknadsparterna möjligheter att

medverka vid utformandet av förslag till förändringar, har utskottet, beslutat föreslå förkastande av motionen. Lagutskottet föreslår dock samtidigt, att landskapsstyrelsen skulle ge en organisatoriskt representativ kommitté i uppdrag att granska och bearbeta sådana stadganden berörande förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare på Åland, som det ur olika aspekter sett kunde vara önskvärt och ändamålsenligt att anpassa till de särskilda förhållandena i landskapet. Självfallet har utskottet föreställt sig att problem i anslutning just till arbetstagarnas anställningstrygghet härvid skulle komma att inta en central ställning i diskussionerna. Landskapsstyrelsen skulle, sedan kommittén slutfört sitt arbete och lämnat en översikt av läget och åsikterna på det här området inom vårt landskap, ha möjligheter att antingen genom förslag till lagstiftning eller på annat ändamålsenligt sätt eftersträva en lösning av problemen.

Under hänvisning till ovanstående föreslår lagutskottet värdsamt

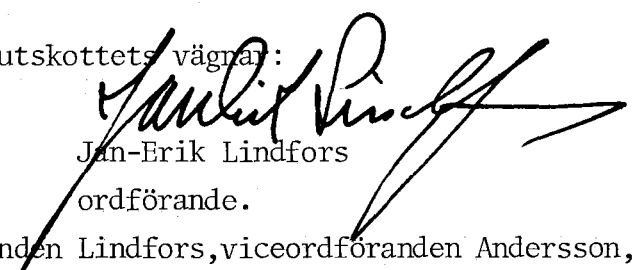
att lagmotionen med förslag till landskapslag angående tillämpning av lagen om arbetsavtal skulle förkastas.

Därjämte föreslår emellertid lagutskottet

att Landstinget skulle hemställa hos landskapsstyrelsen om tillsättande av en representativ kommitté med uppdrag att utreda förslag till ändringar i landskapslagen angående tillämpning av lagen om arbetsavtal i avsikt att särskilt förbättra arbetstagarnas anställningstrygghet.

Mariehamn den 8 maj 1979.

På lagutskottets vägnar:

Jan-Erik Lindfors
ordförande.

Närvarande i utskottet: ordföranden Lindfors, viceordföranden Andersson, ledamöterna Bengtz och Karlsson samt ersättaren Öberg.